Ե. 6551 1891 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 9 ՇԱՐԹԷՆԻՀ 32 ԻՆՃԻ ՍԷՆԷ ՈՒԼԱՖ. ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 21 ՇԱՐԹԷՆԻՀ Ե. 6551

20 ԲԱՐԱ.

Մանկական Էջերեան

20 ԲԱՐԱ.

ԷՋՎՄԻ ԴԱՌԷԹԱՍ

Թաղրալար իչին սէնէլիք Մէճիտ 7

Էրանպոլ իչին » » 6

Բոսքա իւճրէթէ պիրէ աեիտ տիր

Իսթանպոլտա, Քիւրքճիւ խանընտա, ալթ գաթտա վագը 21 վէ 23 նիւմէրոլու մաղազալար.

مطبعه وادارەخانەسی

استانبولده کورکجی خانده آلتقاتده واقع ۲۱ و ۲۳ نومرولو مغازەلر.

منظومهٔ افکار

صاحب امتیاز و مدیر مسئولی قزوبت یانوسیان

۱۳۰۷ ԹՐԾՐԻՆԻ ԷՎՎԷԼ 9 ՍԱՀԻՄԻ ԻՄԹԻԱԶ ԿԱՐԷՊԵՏ Ց. ՓԱՆՈՍԵԱՆ ۱۳۰۹ ՐԼՊԻԼ ԷՎՎԷԼ 18

ԱԶԳԱՅԻՆ

Կրօն. Ժողով Ս. Պատրիարք Հաղբէթլէրինին Թահթը բրեասէթլէրինտէ տիւն Բաթրիգխանէտէ ագտը իճթիմա իթմիշ տիր։

Էջմիածին Կաթողիկոսունուն սուրէթի ինթիխապընա տաեիր Թիւրքիա Հայլարը մը նամընա Ազգային վարչութիւնուն իթթիխազ իտէճէկի Թարիգի իրաեէ վէ Թաեին իթմէկէ մէճմուր Գաղ. Ժողով Թարաֆընտան պիր գոմիսիոն Թէշքիլինէ լիւզում կէօրիւլմիշ օլուպ, գոմիսիոնու մէգբիւր աղամընտան իւչիւ Թաեին օլունտուղունտան, Կրօն. Ժողով տախի քէնտի նամընա Թաթարեան Տ. Դարեգին կէօմրիւճեան վէ Տ. Մովսէս Մ. վարդապետլէր իլէ Հիւնքեարպէկէնտիեան Տ. Յովհաննէս Ա. քահանաեր, մէղքիւր գոմիսիոնա ազա Թաեին իթմէկէ գարար վիրմիշ տիր։

Մէճլիս ազայարընտան Մը՝ըր առաջնորդու Գեր. Գէորգ Մ. վրդապու կիւն մահէլլի մէճմուրիէթինէ հարէքէթ իտէճէկինտէն, տիւնքի մէճլիստէ հաղբր պուլունարագ բէսմի վէտաեր իյգիա իթմիշ, վէ ազալար Թարաֆընտան մուգապէլէթէն Թէպրիքեաթը լազմէ իճրա վէ մուվաֆֆագբյէթ Թէմէնի ծիւնմուշ տուր։

Տնտեսական Խորհուրդ պու կիւն Թէճէմմիւ իթմէկէ տավէթ օլունմուշ տուր։ Ազգայարան Քէօսէեան Ստեփան վէ Մարգարեան Գրիգոր էֆէնտիլէր իսթիֆա իթմիշլէր տիր։

Պուլ կիւնքի «Սազակ»տա աթիտէքի Քէրդրա օգունմուշ տուր։

Էրմէնի միլլէթինէ միթէալլիգ պազը Տիրապաթը վագֆիյէեի ռուեէթ վէ միէթէվէֆիա Սրապիոն մէրխասանէն կաթողիկոսլուգա այիտ Թէրէքէօնինի ախզ իթմէք իւզրէ, Մալաթիաեա կէլմիշ օլան Պետրոս բահիպին Զուգուր Տէրէ քիլիսէսինէ պազը էշեա վէ նուգուտաս սբր գաթ խոիմէսի իւզէրինէ, մահէլլի միւտուաեիի ումումի մուավինլիկի Թարաֆընտան իճրա դէլընան Թահգիգաթը ամիգա իլէ, միւթեճասբրը սբրգաթ օլանլարընն, միլլէթի մէրգումէտէն Մանուկ նամ չաիս իլէ բրիֆէգաբը իտուկի Թէպէյեիւն իտէրէք, սաեէեի մուվաֆֆագբյէեթվաեէեի հազրէթի Բատիշահիտէ տերտէսթ օլունուպ, վէ պիր Թազբմ էշեաեի մէսրուդէ տէ կիճէլէեին քիլիսէ հավլիսինէ աթբլարագ տերտէսթ օլունտուղու կիպի, գուսուբ էշեա իլէ նուգուտուն տախի մէյանա չբ գաճազը մէճմուլու գավի պուլունմուշ օլտուղու, «Խարբութ» զաղէթասընտա օգունմուշ տուր։

Թաղիս Ս. Եկեղեցւոյն Տօնախմբութեան առթիւ, յառաջիկայ կիւրակէ Ս. Եկեղեցւոյս քարոզիչ Գեր. Արիստակէս Արքեպիսկոպոս Դերձակեան Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ։

Ի դիմաց Թաղ. Խորհ. Թօրգաբուի
Ատենադպիր Վան. Ատենապետի
Գ. Ն. Փաչաճեան Մկ. Խանէեան

7 Հոկտեմ. 1891

ՍԱՄԱԹԻԱ ՄԷԲԹԷՊԻ

Սամաթիա մէքթէպիմիզ խնամակալութիւնու Թարաֆընտան մաթպասմըզա Թէպլիղ օլունան Թէշէքքիւրնամէ տիր։

... Խմբագիր,

Ն. Վարդուհեան և Ս. Սահակեան վարժարանաց խնամակալութիւնը, պատիւ ունի ազդօգուտ լրագրոյդ միջոցաւ յայտնել հրապարակաւ իւր անհուն շնորհակալիքն Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր, նոյնպէս և Գեր. Բարթուղիմէոս և Գեր. Մատթէոս Իզմիրլեան սրբազանաց և այլ եկեղեցական Ս. հայրց, նաև կրթական Տեսուչ Մեծ. Կարապետ էֆ. Իւթիւճեանի, և այլ հրաւիրեալ Մեծ. քննչաց և հանդիսականաց որք բարեհաճեցան պատուել և մեծ շուք տալ վարժարանաց մրցանակաց և վկայականաց բաշխման հանդիսին։

Ի դիմաց խնամակալութեան
Ատենադպիր Ատենապետ
Ս. Աէրոբէան Ց. Կրճիկեան

7 Հոկտեմբեր 1891.
Սամաթիա

ԻԽԹԱՆԱԹ

Տիւնքի նիւսխէմիզէն պէտ իլէ տերճ իտիլմէքտէ օլան կէրէք Թիւրքճէ վէ կէրէք Հայճա բոմանլարը, քիթապ եաբմագ իւզրէ այրըճա Թապ իթմէքտէ օլմատըղըմըզտան, հէվէսքեար օլան զաթլարընն, հէմ տիւնքի նիւսխէմիզէն պաշլաեարագ ալմալարընը, վէ հէմ տէ հըզմ իյլէմէլէրինի իխթար վէ նասիհաթ իտէրիզ։

Պիզ պիր Թաղբմ եաճուզ վէ ֆաեիտէսիզ իլանլարը գապուլ իթմէքտէ օլմաերզ, վէ հէնուզ հաղբը իլանլարբմզ պուլունմատըղը կիպի, Թէքմիլ գալէթաեը պահա վէ հավատիս իլէ տօլտուրմագ իչին տախի ֆազլա գ բաշարա վէ մէսարիֆէ միւհիմմ վէ մէճբուր օլտուղումուզտան, պիր գաչ տէֆա լար օգունուպ էզպէր իտիլմէկէ շահան օլան Մէպատիի Իլմի Հուգուգու, պու կիւնէրտէ իքիչեր տէֆա իսմի իսմէթ, կան եէրինէ տերճ իտէճէկիզմիր։

ՏԱԽԻԼԻԵԷ

Իրան տէվլէթինին Տէրսաատէթ սէֆիրի Էսատուլլահ խան հազրէթլէրինին, ախիրէն հուզուրու հազրէթի Բատիշահիեէ գապուլ օլունարագ, իթիմանամէլէրինի պիթ թագտիմ, մազհարը իլթիֆաթը ճէնապը Շէհրիեարի օլմալարընտան տօլաեր Թէշէքքիւրէն, Վիւքէլայի ֆիխամ վէ բիճէ Հ. Իրամ հազարթընն, Ճըղալ օղլունտա քեաչին սէֆարէթխանէտէ եաբընքի կիւն ըսմի գապուլէրինին իճրասը զրմնընտա լազմ կէլէնլերէ տավէթնամէլէր կէօնտէրիլմիշ տիր։

ՍԻՎԱՍ

Սիւսամ հիւքմտարընն [illegible] միւմթէտ օլարագ, Մուտէրի բրէնս Ցամրոնկ [illegible] տան տախի պիլմիւրուր, Պաղտատա միւնթէէհի օլաճագ Անատօլու պէօյիւք խաթթընն իմթիհազընը Թալեպ իթմէքտէ օլտուղու բիվաեէթ օլունմուշ տուր։

Ֆիլհագիգա ալընան մալիւմաթա նէզարէն, Մ. Սթանիֆորթուն իսթիտասը իւզերինէ, Նաֆիա նազրը Թէվֆիգ բաշա հազր. Էվվէլա Օսմանլը պանդասընա վէ պատէհու Լօնտրա Օսմանլը սէֆիրինէ պիլմիւրաճատա մալիւմաթ խսթէսիրքէ, Մ. Սթանիֆորթուն մէղսուզ օլտուղու հէյեէթի սարրաֆիեէնին 15 միլեոն Ինկիլիզ լիրասը պիր սերմաեէ իլէ Թէշէբբիւլ իտիպ, պունուն 10 միլեոն լիրասը զաթէն հազրը վէ միւհէյեա օլտուղու ճէվազը ալընմըշ տուր։

Իզմիտասը մալի նօգթայի նազարընտա, շրմէնտրֆէր խմթիեազը Թալիզլերինտէն պէօյլէ ճիտտի պիր գումբանա զուհուր իթմէտիկի եէք նազարտա անլաշըլմագտասը։ Տէրսաատէթտէն Պաղտատագատար միւմթէտ օլաճագ պիր խաթթըն ինշասընա պու կիւնէ գատար Թալիպ զուհուր իթմէտիկինէ, վէ հաթթա իքինճի տէրէճէտէ օլան Իզմիր-Էնգարէ խաթթընն ինշասընը տէրէօհտէ իտէնմ. Գաուլլա մէղքիւր խաթթ. Օրարպէրրոս գատագ գատըլմասընա պիլէ մուվաֆֆագաթ իլլէմէտիկինէ նէզարէն, հիւքիւմէթի Սէնիյէէնին իշզու Թալեպի ճիտտէն նազարը տիդգաթ վէ էհէմմիյէթէ ալաճաղը չիւպհէսիզ տիր։

Ալընան սօն մալիւմաթա կէօրէ, Մ. Սթանիֆորթ խաթթը մէղքիւրու սիւրաթլէ իքմալ իթմէք իչիւն, հէր իքի ուճունտան եանի Պաղտատ վէ Իզմիտէն անը վահիտէ ամէլիեաթա պաշլամագ Թէքլիֆինտէ պուլունմուշ տուր։

Պաղը Տախիլիեէ հավատիսաթը իչին սօն սահիֆէէ միւրաճաաթ օլունա։

ԱՆԷՐԻՄԱ

ՀԷՂԻՆ Ց. Մ. ՀԱՃԵԱՆ

ՍԻՒԶԱՆ

1.

— Ի՞նչ ղողմէ Լ՞ինչ ընդունելութիւն գտար։

— Դժբաղդաբար նա ալ կիս կը սիրէ։

— Ի՞նչպէս դժբաղդաբար ...

— Անշուշտ, երբէք չը պիտի յանդգնիմ զինքը ինձ վիճակակից ընել և Սիւզան վշտահար պիտի մնայ։

— Բարեկամդ իմ, դու այլանդակ խորհուրդներ կը յղանաս, քանի որ զիրար այդ աստիճան կը սիրէք, ինչո՞ւ համար չամուսնանաք։

— Ես աննչան և աղքատ մէկն եմ քսաւ Հրանդ ախրութեամբ։

— Դուք աննչան և աղքա՞տ, ձեր վիճանձնութիւնը զմէջ մարդոց աղնուագոյնը ըրած է, իսկ գալով հարստութեան, բոլոր հարստութիւնս քեզ կը նուիրեմ։

— Զիս կը նախատէք տիկին ..

— Ինչպէս նախատել, մեր հարստութիւնը միթէ քուկդ ալ չէ՞։

— Ոչ երբէք, ձեր հարստութիւնը ձեզ պահեցէք, եթէ յոյս որ զիս յանդգնութեան կը մղէ, արծարծելու ջանաք, այս օրինակ առաջարկներով, վաղուէն կը թողում ապարանը ընդ միշտ չը վերադառնալու պայմանաւ։

— Նէրէ գղայը իմ եթէ քեզ վըշտացուցի, մենք ամենքս կը փափաքինք որ դու երջանիկ ըլլաս, այս մերժումդ որքան ալ վիճանձնական ըլլայ, դու ալ խոստովանէ որ չափազանց է, բայց քանի որ կը մերժէք, լաւ, գոյեցէք այս խօսքը և ուրիշ միջոց մը խորհինք տեսնենք, կուզե՞ս որ Սիւզանի ամբը Էյտի Մորթոնի խօսիմ, հաւատի եղիր որ հաւանութիւնը պիտի ստանամ։

— Սէնեւին. մեր փոխադարձ սէրը եթէ իմանան, դուռերնին պիտի գոցեն ինծի և Սիւզանի տեսութենէն բոլորովին պիտի զրկուիմ, ոհ քոյր իմ չը խառնենք գործը, ես պիտի սպասեմ, ապագան գուցէ միջոց մը ներկայէ։

— Աղէկ միտքս եկաւ, Շահրիման մտադրած է Բաթնայի մէջ գործառնութեան ճիւղ մը հաստատել, բայց մինչև հիմայ ընկերակից մը չը գտնալուն պատճառաւ ետ կեցած է իւր այս խորհուրդէն, այս ընկերակցութիւնը եթէ ընդունիս որ խիստ շահաւէտ է կըսէ. քիչ ժամանակի մէջ բաւական հարստութեան տէր կըլլաս, միանգամայն Սիւզանի ալ մօտը կը գտնուիս, պարոն Մորթոն, Բաթնայի փոխ կուսակալը եւ քու ալ բարեկամդ է, զքեզ միշտ աչքին առջև ունենալով քու արժանիքդ պիտի գընահատէ և ...

— Ոհ կը յուսադրես զիս քոյր իմ ... բայց այն ժամանակ հարկ պիտի ըլլայ ձեզնէ զատուիլ։

— Սէնեւին, Մայր Աննա և պարոն Մաթիաս քեզ կընկերակցին, և մենք յաճախ միասնաց փոխադարձ այցելութեան կուգանք, այս կարգադրութիւնս ընդունուած է այնպէս չէ՞։

— Զեմ գիտեր ինչպէս յայտնեմ իմ երախտագիտութիւնս, Սիւզանիս շընչած օդը պիտի շնչեմ, նմա հետ մի երկնքի թերեւս մի յարկի տակ պիտի ապրիմ, դայն միշտ պիտի տեսնեմ, պիտի խօսիմ, և օր մը գուցէ նա իմս պիտի ըլլայ, և երջանիկ եմ քոյր իմ որ այս ամենը ձեզ պիտի պարտիմ։

Այս միջոցին յանկարծ փոքրիկ Արշ մենակին ձայնը լսեցին որ կը գոչէր։

— Մօրաքո՞յր, փոքրիկ հա՞յր, ուր էք, հիւր եկաւ շուտ ապարանը ձեզ կըսպասեն։

— Ահաւասիկ եկանք ձայնեց Մալվինա, ապա Հրանդայ դառնալով ըսաւ, ապահով եմ որ եկող հիւրերն Լէտի Դլարին և օրիորդ Սիւզանն են, արի չուտ ապարան կրթանք։

Հրանդ զայն կեցնելով ըսաւ։

— Շնորհ մը քոյր իմ։

— Ինչ կը փափաքիս։

— Մեր այս խօսակցութիւնը խնդրեմ որ գաղտնի մնայ, նոյն իսկ մեր ամենասիրելիներէն։

— Ոհ իմ խեւուկը, տան մէջ արդէն ամէն մարդ գուշակած է, օրուան ջընդիրն է, մի վախնար ո՞ապաշնարհ հրա ամեն ոք քու բարութեանդ համար կաշխատին, երթանք, անոնց չը պիտի ըսեմ թէ իւրեանց նկատմամբ անվստահ էիր, տես որքան բարի եմ։

— Ներողութիւն քոյր իմ, յիրաւի ապերախտ եմ ես, բայց ինչ գիտնամ եթէ խելքս գլուխս է, երկու ամսէ ի վեր է մինթէ ըրածս թողածս գիտեմ, համարձակ ըլլալէ բոլորովին դադրած եմ, տղու մը պէս վեհերտ և եուկի նման մելամաղձոտ եղած եմ։

— Արի ներս երթանք, աշխատէ որ նախկին համարձակ և զուարթ Հրանդը ըլլաս։

Այս ըսելէ յետոյ Մալվինա Հրանդին հետ սարաչէէն անցաւ, և փոխանակ մեծ դռնէն մտնելու, ոեղանատան դռնէն ապարան մտան և քովընտի սանդուղք մը վերին դահլիճը ելան ուր դահլիճին ճակատը դտնըուած մարմարեայ ընդարձակ պատըշգամի մը վրայ ժողոված էին տեսնելիք և հիւրերն, Սըր Մորթոն չէր եկած, Լէտի Դլարի և օրիորդ Սիւզան միայնակ եկեր էին, սիրալիր ընդունելութենէ մը յետոյ, ի պատիւ Պահարի իշխանին Բաթնայի մէջ տրուելիք հանդէսներուն վրայ սկսան խօսիլ, Լէտի Դլարի բարձրահասակ և բարեդէմ անդլուհի մ'էր, իւր վարմունքն ազնիւ և հրապուրիչ, աննչմարելի կերպիւ բերնին ակառները փոքր ի շրթունքէն դուրս հակած էին որն ի անդլիական ազնուականութեան բնական մէկ յայտանիշը կը համարուի, Սիւզան հազիւ տասն և եօթը տարեկան կերեւէր, մօրն ամեն բարեմասնութիւնները ունենալէ ի զատ, հիանալի դեղեցկութիւն մը ունէր, խիստ ճերմակ և թափանցիկ մարմին մը, վարդագոյն այտեր, կապոյտ աչքեր,

ԻԱՐԻՃԻԵԼ

ԱՀՎԱԼԸ ԲՈԼԻԹԻԴԸՑԵԼ

Իթալիան զաղէթալարը Մօնցա վէ Միլանտա Ռուսիա խարիճիեէ նաղբրը Մ. տը Կիէրս իլէ Իթալիա պաշ վէքիլի Մ. ան Ռուտինի պէյ. նինտէ վուգու պուլան միլագաթլար հագգընտա պիր թաղրմ միթալաաթա կիրիշիւօրլար։

«Իթալի» զաղէթասընդն էֆքեարընճա, միլագաթը վագրանդն էհէմմիյէթի սիւասիէսինի նէ միւպալաղալը կէօսթէրմէք վէ նէ տախի թախֆիֆ իթմէք լազրմ կէլմէզ. զիրա էկէր Ռուսիա Զարը հազը. աչընտան աչընա հիսսիաթը մուսլիհանէ իլէ միթէհասսիս օլմասա իսի, Մ. տը Կիէրսին իհթիմալ տըր Իթալիաեա ադիմէթ իթմէէճէք իսի։ Շու հալտէ մումալիէյհ Մ. տը Կիէրսին զիեարէթինի միսալէմէթրէվէրանէ պիր մէալտէ թէլագգի իթմէք լազրմ կէլիպ, պունտան իսթինթաճ իտիլէն նէթիճէեէ նազարէն, Ռուսիա իլէ Ֆրանսա պէյնինտէ պիր իթիլաֆը հագիգի օլմասընը կիպի, մուհարբէր պիր մուահէտէ տախի մէվճուտ օլմաքըպ, օլսա օլսա պու իքի տէվլէթէր իթթիֆագը միսէլէսի թէչքիլ իտէն տիկէր տէվլէթլէր միսիլլու սուլհճուհանէ օլան պիր թարիգտէ գաթիէն պէյնիլէրինտէ ուզայմըշլար տըր։»

Պատէհու մէզքիւր «Իթալի» զաղէթասը պիր սուրէթի միսաթէհզիեանէտէ շէօյլէճէ իլավէ իտիւօր։

«Շու հալտէ պիլմէկիզ քի Ֆրանսըզլար Մօնցա միլագաթընտան սոնրա, երինէ Ռուսիա մարշընդն թէրէնիւմինի թալէպտէ տէվամ իտճէքլէր՝ մի, էկէր թալէպ իտէրլէր իսէ, պիզ տախի պունա ֆէվգելատէ մէմնուն վէ մահզուզ օլաճաղըզ։ Պիզ տահա ուզաղա կիտիպ տիրէպիլիրիզ քի, պու միւնասէպէթլէ Իթալիանլար տախի Ռուսիա մարշընը քէմալի մէմնունիէթէ ...ջուլճօրպ թէյէզզուզ իտճէկիզ տիր. զիրա պու հալ Զար հագրէթլէրինդն սուլհբէրվէրանէ բոլիթիգասը իչին պիր ալէամէթի թէվէճճիւհքեարանէ օլաուզու միսիլլու, Իթալիատա էֆքեարը ումումիէճէ, Մօնցա միլագաթընը քէմալի մէհարէթ վէ պահթիեարի իլէ թէրթիպ ու թէհլիեէ իտէն Ռուտինի գապիէսի բոլիթիգասընդն իտրաք ու թահսին իտիլտիկինէտէ պիր տէլիլ տիր։

Վիէննանընդն «Նաեէ Ֆրաեէ Բրէսէ» զաղէթասը պու մէգալէեի տերճ իլէ պէրաբէր, մէգալէեի մէզքիւրէեի Ռուսիա իչին ֆէվգէլատէ խալբրխահանէ պուլմագտա տըր։ Մէզքիւր զաղէթա պու կիպի մէգալաթընդն իքի մանէտեա տա ալընապիլէճէկինի, վէ պիր իֆթիրադա (այբրլմագ) պիր մուգատտէմէ օլապիլէճէկինի մագամը միւլահազատա սէրա ու իթեան իյլէհօր։

«Իթալի» զաղէթասընդն Ռուսիա լէհինտէ շու մէալտէ իսթիմալը լիսան իթտիկի սրբատա, Ֆրանսեա միւսթէհզիեանէ սուրէթտէ պազը պէեանաթտա պուլունմասը, թէելիֆ դապուլ իթմէզ պիր թէզատա վէ թէնագուզ թէվլիտ իտիւօր, զիրա Ռուսիաեա տօսթ օլան տէվլէթ պիթթապի անընդ միւթթէֆիգ ատտա օլունան Ֆրանսաեա տախի տօսթ օլմասը լազրմ կէլիր. մամաֆիհ Մ. տը Կիէրսին Իթալիաեա վուգու պուլան սէյեահաթը, մահզա թիճարէթ ահտնամէսի միւզաքէրաթընը իքմալ, վէ տիկէր պազը խուսուսաթ հագգընտա Իթալիաեա իյզահաթ իթասըյլա, Ռուսիանընդ Իթալիաեա գաբզը խուսուսէթի օլմատըզընը իֆհամ իթմէք մագսէտինէ մէպնի տիր, եօգսա պունուն Ֆրանսա իլէ օլան միւնասէպաթը հասէնէճէ գաթան շիմուլի եօգ տուր։

Մ. Գրիսբինին միւբէվվիճի էֆքեարը օլան «Ռիֆորմա» զաղէթասը, Մօնցա միւլագաթընը Զար հազրէթլէրինին նիեաթը սուլհճուհանէսինէ պիր տէլիլ օլմադ իւզրէ թէլագգի իտիեօր վէ տիեօր քի,

«Նաեէ Ֆրաեէ Բրէսէ» զաղէթասը, Մ. Գրիսբինին Ռուսիա խարիճիեէ նաղբրը իլէ պիր միւլագաթա պուլունմագտան թէվագգի իթմէսի լազրմ կէլտիկինի պէեան իթմէսիլլէ խաթատա պուլունմուզ օլուեօր, պիլաքիս Մ. Գրիսբի պէօյլէ պիր միւլագաթը գապուլ իթտիկի կիպի, պունա նայիլ օլմազա պիլէ քէնտիսի սէպէպլիյէթթիրմէքտէն կէրի տուրմազ։ Տիկէր թարաֆտան սահիհ տիր քի, մարգէ տի Ռուտինի իթթիֆագը միսէլէս իչիւն շիտտէթլի պիր թարաֆտար օլմամազլա պէրապէր, հէր նէվի շիպհէեի տէֆ ու իդալէ իչին, իթթիֆագը միսէլէսի թէճտատէ միսաբաաթ իթմիշ տիր. լաքին պունու ահվալին իյճապ իթտիկի թէֆէքքիւրաթը ամիգա իլէ իճրա իթմէմիշ տիր։ Ռուտինի հագգընտաքի շիպհէլէր էսասընտան զայիլ օլմուշ իսի իսէ տէ, պու կիւնքի կիւն իթթիֆագը միսէլլէս ալէյհինէ օլարագ նիմ ըէսմի զաղէթալարընդն նէշրիեաթըյլա շիպհէհաթը (շիպհէլէր) մէզքիւրէ եէնիտէն օրթաեա չըգը եօր։»

«Սէնթ-Ճէյմս-Կազէթ» նամ ինգիլիզ զաղէթասընդն վիրտիկի մալիսմաթա նազարէն, Ֆրանսիսթանատա վագը Բամիր վագասը, Լօնտրա իլէ Բէթրսպուրկ արասընտա թաաթիյի մուխապէրաթը տիբլոմաթիզըյեէեէ սէպէպիյէթթ վիրմիշ տիր։ Մէզքիւր զաղէթա Զին իլէ Ինկիլթէրրա պէյնինտէ պու պասպատ պիր իթիլաֆ պիլէ հուսուլէ կէթիրէպիլէճէկինի վէ շու հալտէ Ինկիլթէրրա Զին իլէ միւթթէֆիգէն Ռուսիանընդ թէճավուզաթընը մէն իտէճէքլէրինի պէեան իտիեօր։

Սահիհ օլան պիր շէյ վար իսէ, օտա Ինկիլթէրրա խարիճիեէ նէզարէթինին, Ֆրանսիսթան ճիհէթինտէն Ռուս գազագլարընդն հարէքէթինի, վէ քրէնս Կալիֆինին Եարքանտ վէ Քաշկարտա վուգու պուլան սէյեահաթը վէ իսթիքշաֆաթը ֆէենիլեէսինի քէմալի էնտիշէ իլէ թաաղիպ վէ թէտգիգ իթմէսի տիր։ Ինթիխապաթը ումումիեէնին թէգաբրուպու Սալիսբըրի գապինէսինին էնտիշէսինի տահա զիեատէ արթըրմագտա տըր, զիրա մէզքիւր գապինէ Ինկիլիզ էհալիսինին խէվֆ ու վէսվէսէլէրինի թէսքին իթմէք իսթէեօր։ Ֆէրկանա մէմալիքինտէ քեարին Մաքկէլանտան Սամարգանտտա Օգրէնա նամը թահրընտա նէշր օլունան պիր զազէթաեա իրսալ օլունան պիր մէքթուպ, Ասիայի Վասաթինին ահվալի իլէ Բամիր վագասընդն զուհուրի էսպապընը հավի թաֆսիլաթը շամիլ օլմաղլա, էն զիեատէ ճալիպի տիգգաթ օլան ֆըգրա պէր վէճճի աթի տէրճ օլունուր։

«Հիւքիւմէթի մահէլլիեէ օգոստայընտա էճնէպի հայտուտ չէթէէրինին թէճավուզաթընը քէմալի սէպաթլա մէն ու թէնքիլ իյլէտիկինտէն, ս՚ՀՂԿ Գօլանտ խանը Գուտօճարընդն ագրբպասընտան պիբինին, ոճ պահալտա գուվվայի քիւլլիեէ իլէ Ֆէրկանա մէմալիքինէ պիտուխուլ Ռուսլարը գաթը ամմ վէ եախօտ անլէրի թարտ ու թէպիտ իթմէք նիեէթինտէ պուլունտուզու հավատիսի շաեի օլմուշ տուր։ Հագիգաթի հալ շուտուր քի, Ֆէրկանաեա ճիվար օլան Խանլըգլարտա ահվալ մաթլուպա մուվաֆֆագ տէկիլ տիր, Ինկիլիզլէր թարաֆընտան իղթիշաշաթ վէ գարբըզլըգ իլգայընա սէպէպիյէթ վէրիլմիշ օլտուզունտան պահս իտիլիեօր։ Ղալիպա պունլարտան պիրի Եընկիրզպէնտ նամ ճասուս օլուպ, մէրգում Բամիր գուրպինտէ պիր հէյեէթի իսթիքշաֆիեէ իլէ պէրապէր թէվգէֆ օլունմուշ տուր։ Էջ եա կիճ ճիտտի միւնասաբաթ զուհուրէ կէլէճէք տիր։ Ֆէրկանա գըթասընդն թէրապ գըյեաթը տախլիլիեէսինէ մանի օլան շու իղթիշաշաթա նիհաեէթ վիրմէք, վէ ճիվարը ղէր հավալիսինտէ վուգուա կէլէն շու հալէրտէն նայի տարիմի սուրէթտէ էնտիշէ վէ հէեէճան իչինտէ պուլունան էհալիսի թէսքին իթմէք իլգրէ, Ռուսիա ճիվար Խանլըգլարը գապթ ու իլթիհագա մէճպուր օլաճագտըր։ Քօշուտ գապիլէսի զաթէն պու իլթիհագը թալէպ իթմիշ օլուպ, հաթթա ախիրէն պու մագսէտինի արզ լչիւն Ֆէրկանա ըէյիսինէ սուրէթի մախսուսէտէ մէէմուրլար կէօնտէրմիշ, պունլար ըէյիսին հուզուրունա թագտիմէ Խանլարը թարաֆընտան պիր մէքթուպ ըէյիսի միւշարիէյհէ արզ իթտիրմիշլէր տիր, պունլարդն նէթիճէյի մէէմուրիյէթլէրի նէտտէն իսպարէթ օլտուզու հէնուզ անլաշըլմամըշ տըր։»

Թիպէթ զըթասընա կիտէն Ռիէվցօֆ նամ Ռուս սէյեահը, իքի միլիոն դատար սէքէնէսի օլան Քաշկար էհալիսի քեաֆֆէյլի էճնէպիլէրէ գարշը զաեէթ նիւվազիշ վէ բիաեէթլէ հարէքէթ իթտիքլէրի կիպի, պիլ խասսա Ռուսլար հագգընտա կէօսթէրտիքլէրի թէվէճճիւհաթ վէ մուհապէթ ֆէվգէլատէ օլտուզունու պէեան իթմէքտէ տիր։

Լօնտրատան ալընան ոսն թէլէկրաֆլարա նազարէն, Ինկիլիզ գապինէսի, կէրէք պու իշ վէ կէկէք վասաթի Ասիա ահվալը ումումիեէսի հագգընտա, Եընկիրզպէնտ դօնտոլօսունուն մուֆասսալ բարօրթօսունու տիր։ Ղալիպ պունլարտան պիրի Եընկիրզպէնտ նամ ճասուս օլուպ, մէրգում Բամիր գուրպինտէ պիր հէյեէթի իսթիքշաֆիեէ իլէ պէրապէր թէվգէֆ օլունմուշ տուր։ Էջ եա կիճ ճիտտի միւնասաբաթ զուհուրէ կէլէճէք տիր։ Ֆէրկանա գըթասընդն թէրապ գըյեաթը տախլիլիեէսինէ մանի օլան շու իղթիշաշաթա նիհաեէթ վիրմէք, վէ ճիվարը ղէր, հավալիսինտէ վուգուա կէլէն շու հալէրտէն նայի տարիմի սուրէթտէ էնտիշէ վէ հէեէճան իչինտէ պուլունան էհալիսի թէսքին իթմէք իլգրէ, Ռուսիա ճիվար Խանլըգլարը գապթ ու իլթիհագա մէճպուր օլաճագտըր։ Քօշուտ գապիլէսի զաթէն պու իլթիհագը թալէպ իթմիշ օլուպ, հաթթա ախիրէն պու մագսէտինի արզ լչիւն Ֆէրկանա ըէյիսինէ սուրէթի մախսուսէտէ մէէմուրլար կէօնտէրմիշ, պունլար ըէյիսին հուզուրունա թագտիմէ Խանլարը թարաֆընտան պիր մէքթուպ ըէյիսի միւշարիէյհէ արզ իթտիրմիշլէր տիր, պունլարդն նէթիճէյի մէէմուրիյէթլէրի նէտտէն իսպարէթ օլտուզու հէնուզ անլաշըլմամըշ տըր։»

Թիպէթ զըթասընա կիտէն Ռիէվցօֆ նամ Ռուս սէյեահը, իքի միլիոն դատար սէքէնէսի օլան Քաշկար էհալիսի քեաֆֆէյլի էճնէպիլէրէ գարշը զաեէթ նիւվազիշ վէ բիաեէթլէ հարէքէթ իթտիքլէրի կիպի, պիլ խասսա Ռուսլար հագգընտա կէօսթէրտիքլէրի թէվէճճիւհաթ վէ մուհապէթ ֆէվգէլատէ օլտուզունու պէեան իթմէքտէ տիր։

Լօնտրատան ալընան ոսն թէլէկրաֆլարա նազարէն, Ինկիլիզ գապինէսի, կէրէք պու իշ վէ կէկէք վասաթի Ասիա ահվալը ումումիեէսի հագգընտա, Եընկիրզպէնտ դօնտոլօսունուն մուֆասսալ բարօրթօսունու տիր։ Ղալիպ պունլարտան պիրի Եընկիրզպէնտ նամ ճասուս օլուպ, մէրգում Բամիր գուրպինտէ պիր հէյեէթի իսթիքշաֆիեէ իլէ պէրապէր թէվգէֆ օլունմուշ տուր։ Էջ եա կիճ ճիտտի միւնասաբաթ զուհուրէ կէլէճէք տիր։ Ֆէրկանա գըթասընդն թէրապ գըյեաթը տախլիլիեէսինէ մանի օլան շու իղթիշաշաթա նիհաեէթ վիրմէք, վէ ճիվարը ղէր, հավալիսինտէ վուգուա կէլէն շու հալէրտէն նայի տարիմի սուրէթտէ էնտիշէ վէ հէեէճան իչինտէ պուլունան էհալիսի թէսքին իթմէք իլգրէ, Ռուսիա ճիվար Խանլըգլարը գապթ ու իլթիհագա մէճպուր օլաճագտըր։ Քօշուտ գապիլէսի զաթէն

ՄԷՊԱՏԻԻ ԻԼՄԻ ՀՈՒԴՈՒԴ

(6550ԽՈՒ ՆՈՒԷՆԴՊԷՆ ԹԷՎՈՒ)

Ս։—Մահքէմէ նէեէ՞ տէնիր։

Ճէվապ.—Տավա ֆասլընա մախսուս օլան մահէլլէ տէնիր քի, պունունլա ինթիզամ ու ասաեիշի ումումի վիգաեէ, վէ հուգուգու ի պատ մուհաֆազա օլունուր։

Ս.—Մէհաքիմի նիզամիյեէ գաշ նէվ տիր։

Ճ.—Իքի նէվ տիր. պիրի ճէզա տիկէրի հուգուգ մահքէմէլէրի տիր։

Ս.—Հուգուգ վէ ճէզա մահքէմէլէրի գաշ տէրէճէ տիր։

Ճ.—Իքի տէրէճէ տիր. պիրիսի տէրէճէյի ուլէա, եանի պիտաեէթ մահքէմէլէրի, տիկէրի տէրէճէյի սանիյէէ, եանի խսթինաֆ մահքէմէլէրի տիր։

Ս.—Պունլարտան պաշգա մահքէմէյի նիզամիյեէ եօ՞ղ մուտտուր։

Ճ.—Պիտաեէթ վէ խսթինաֆ մահքէմէլէրինին ֆէվզբինտէ Ցէրաատէթտէ պիր մահքէմէյի թէմելիզ վար տըր։

Ս. — Մահքէմէլէրտէն պաշգա, տավալարը բուեէթ վէ թէսվիյեէ իսէր տաեիրէ վա՞ր մը տըր։

Ճ. — Ցէվաեիրի սուրհիյեէ վարտըր քի, հուգուգ վէ գապահաթ տավալարը պունլար մաարբիֆէթիյլէ տախի թէսվիյեէ օլունապիլիր։

Ս. — Ցէվաեիրի սուրհիյեէ հա՞նկի մէճլիսլէր տիր։

Ճ. — Դարիյեէլէրտէ իսթինար մէճլիսլէրի, վէ Նահիյեէլէրտէ Նահիյեէ մէճլիսլէրի տիր։

Ս. — Պու մէճլիսլէր նէ՞ կիպի տավալարը բուեէթ իտէպիլիր։

Ճ.—Հուգուգ տավալարընտան, թարաֆէյնին (իքի թարաֆընդն) մուհրաճաաթ վէ բիզալարընդան, սուլհէն թէսվիյեէսի գապիլ օլանլարը սուլհէն վէ գավաեիսի մախսուսէսինէ թէվֆիգան բուեէթ իտէպիլիրլէր։ Մամաֆիհ, Նահիյեէ մէճլիսլէրի, սուլհէն թէսվիյեէսի գապիլ օլմամաեան, վէ ասլէն 150 ղուրուշա, եա պու մըգտար գըյմէթի թէճավուզ իթմէեէն տավալարը, գապիլ իսթինաֆ օլմամագլա ղրէ ֆասլ իտէրլէր։

Նահիյեէ մէճլիսլէրի, ճէզա գանունունուն իչիւնճիւ ֆասլընտաքի գապահաթլարտան, ալթը պէշիկէ գատար ճէզայի նագտիեի իսթիլզամ իտէն ճէրգիյմէ գաթիէն, պու մըգտար ճէզայի նագտիեի թէճավուզ իտէն, վէ ալէյհթլաղ հապս ճէզասընը իսթիլզամ իտէն գապահաթա, գապիլ իսթինաֆ օլմագ իւզրէ հիւքմ իյլէմէք սալահիյեէթինի տախի հաեիզ տիրլէր։

Ս. — Դաղա պիտաեէթ մահքէմէլէրինին վազիֆէսի նէ՞ տիր։

Ճ. — Դավանին վէ նիզամաթը մէվզուա իլէ հիւքմ իթմէք գապիլ օլան հուգուգ տավալարընդա, ճիւնհա վէ դապահաթ տէրէճէսինտէ պուլունան ճէրաեիմի պիտաեէթէն, վէ նահիյեէ մէճլիսլէրինին գապիլի իսթինաֆ գարարլարընը իսթինաֆէն թէտգէգ վէ հիւքմ իթմէք տիր (՝)։

Ս. — Դաղա պիտաեէթ մահքէմէլէրի, ճինաեէթ տավալարընը բուեէթ իտէպիլիրլէր մի։

Ճ. —Իտէմէզլէր. չու գատար վարքի, ճինաեաթընն թահգըգաթը էվվէլիյեէսինի — ուսուլինէ թէվֆիգան — իճրա իթտիրէրէք, մազպաթասընը, լիվա պիտաեէթ մահքէմէսինէ կէօնտէրիրլէր։

Ս. — Պիտաեէթ մահքէմէլէրի, նէ՞ կիպի տավալարը գաթիէն, վէ նէ՞ կիպի տավալարը գապիլի իսթինաֆ օլարագ բուեէթ իտէրլէր։

Ճ. — Պէշ պին ղուրուշտան տուն գըյմէթի վէ 500 ղրուշտան տուն իրատ իզէրինէ թէքէվվիւն իտէն տավալարը, գապահաթ տավալարընը գաթիէն (2), վէ պէշ պին ղուրուշ վէ տահա զիեատէ պիր մէպլաղ իզէրինէ, վէ օլ մըգտար գըյմէթտէ, վէ եա նէնէվի պէշ եիւզ ղուրուշ

---

(1) Ճինաեաթընն թահգըգաթը էվվէլիյեէսինի իճրա իթտիրէրէք մազպաթալար թանզիմ, վէ ըէսի լիվա պիտաեէթ մահքէմէսինէ իրսալ իթմէք ասխի, գաղա պիտաեէթ մահքէմէլէրինին վէզաեիֆինտէն տիր (պօրճարընտան տըր)։

(2) Եանի խսթինաֆը գապիլ օլմամագ իւզրէ։

գարտանման ակռայներ և փոքրիկ բերան մը իւր հիասքանչ գեղեցկութիւնը կամբողջացուցնէին, ոսկեթել մազերուն խոպոպիները փոքրիկ ականջներուն եանէն կունակն ի վար ոլորտկըուած էին, համարձակ, անկեղծ և բարիշուհւոյ մը պէս զուարթաբարոյ էր, թերևս Հրանդ և Սիւզան իւրեանց զուարթաբարոյութեան պատճառաւն էր որ համակրած էին իրարու, մետաքսահառն մուսուլինէ պարզ շրջազգեստ մը հագած էր, որուն քըղանցքէն մոխրագոյն սնդուսեայ սոներներու մէջ, նուրբ և փոքր ոտքերը կերևէր։

Տիկին Մալվինա օրիորդ Սիւզանի ձեռները իւր ձեռացը մէջ առնելով ըսաւ։

— Օրիորդ, այս օրուան պարոն Հըբանդի հետ զրկած կարկանդակներդ, խիստ ախորժահամ և փափկամարս էին, կը փափաքէի զայնս պատրաստելը սովրիլ, եա որ դժուարամարս թուլիա մը անդամ եփել չը գիտեմ, կ՚կարծեմ ձեր սոյն կարկանդակին գիւտը նոր ըլլալու է, զի ուրիշ անգամ այս տեսակ կարկանդակ կերած ըլլալս չեմ յիշեր։

— Սաուգիւ տիկին, ասի հնդկական անուշեղէն մ՚է զոր Եւրոպացիք չեն գիտեր, թարմ նուշ, Զիրօրի սերկեւիլի անոյշ և անանասի հիւթով կը պատրաստուի, ես ալ Նէրիմայէն սովրած եմ։

— Նէրիման ո՞վ է հարցուցին Մալվինա և Օլինկա զարմանօք։

— Բաթնայի սեծ պրահման Մալէ Տօրալիի աղջիկն է, Բաթնայէն դուրս ելնելն իրեն արգիլեալ է, խիստ գեղեցիկ և վերջին աստիճան բարեսիրտ աղջիկ մ՚է։

— Ներէցէք օրիորդ, ըսաւ Հրանդ առաջին անգամ խօսքի խառնուելով, որքան ատենէ ի վեր է պղնձագոյն օրիորդներ գեղեցիկ համարուիլ սկըսան։

— Տեսնելէ առաջ մի հակակրիք պատասխանեց Սիւզան, որուն շրթանցը վրայ նրբին ժպիտ մը նկարուեցաւ յեսոյ յաւելցուց, այսու հանդերձ պարոն, քանի որ երեք օրէն ամբողջովին Թաթնա պիտի գտնուինք, դուք անձամբ պիտի դատէք։

— Լմբողջովի՞ն, ըսաւ տիկին Օլինկա, չեմ գիտեր թէ պարոն Վաղինակ պիտի կարենա՞յ իւր գործերը թողուլ։

— Ցուսամ որ ըսաւ Լէյտի Գլարի, պարոն Վաղինակ չորս հինգ օրուան համար փոքրիկ զոհողութիւն մը կընէ մեզ, գալով պարոն Շահրիմանայ, արդէն վաղուց խօսք տուած է ընտանեօք Բաթնա գալով ամիսի մը չափ հիւր մնալ մեզ, թէև սըր Մօրթըն անձամբ պիտի դար հրաւիրել, սակայն այս առաւօտ իսկ, ստիպողական հրամաններ ստացաւ Լօնտոնէն որոնց գործադրութեան զբաղելու ստիպուեցաւ։

— Բաթնա գեղեցի՞կ քաղաք է հարցուց Մալվինա։

— Այս երկրին ամենէն մեծ քաղաքներէն մին է, և հիմայ որ մեր հովանաւորութեան ներքև անցաւ, կրկնապատիկ զարգացած է։

Հրանդ դարձեալ խօսակցութեան խառնուելով յարեց։

— Երկիր մը ուր յովազներ կը վխտան բո՛ւհ. . աւելի կընտրեմ Եւրոպիոյ քաղաքներէ միոյն մէջ բանտարկուիլ, քան այս երկրին մէջ ազատ ապրիլ։

— Ձեր այս յայտարարութենէ բացորոշ կերևի որ ըսաւ Լէյտի Գլարի դմեզ ամենքս թողլով, քիչ ժամանակէն հայրենիքդ պիտի դառնաս։

— Ասով յարեց օրիորդ Սիւզան, իւրայնոց պատահելիք վտանգներէն նա սապէս ղերծ պիտի մնայ. չիտակը ահա ասոր կըսեն խորիմաստ քաջութիւն։

— Ոհ օրիորդ, իմ մասիս ո՞ր ատիճան յոռի գալափարներ առթելու դժբաղդութիւնն ունեցած եմ, ընդհակառակը կը մոռնամ հայրենիքս և կը մնամ հոս, վասն զի գուցէ օր մը փոքրիկ ծառայութիւն մը կարենամ մատուցանել, և ապացուցանել թէ կարծուածին չափ տգարասիրտ չեմ։

— «Սկիզբն իմաստութեան երկիւղ տէառն» ըսաւ Մալվինա ծիծաղելով, տես որքան շուտ ճամբու բերաւ քեզ օրիորդ Սիւզան, պէտք է շնորհակալ ըլլաս իրեն, ապա թէ ոչ, պատմական և խիստ բարերեր մեծին Հնդկաստանի վրայ քու այլանդակ խծբծանքներդ պիտի շարունակէիր։

— Բաթնայի մէջ կատարուելիք հանդէսները, յուսամ թէ մեր պարոն Հըբանդը պիտի հաշտեցնեն այս երկրին հետ ըսաւ Օլինկա ժպտելով։

Հրանդ տիկին Օլինկայի այս խօսքէն ոգեւորելով, աչխուժիւ հարցուց։

— Ուրեմն ընդունեցիք Լէյտի Գլարի հրաւէրը։

— Անշո՛ւշտ. միթէ կրնայի՞նք մերժել. եթէ պարոն Վաղինակ չը կարենայ գալ իսկ, մենք միասին կերթանք։

— Ո՞ւր, հարցուց Վաղինակ, Շահրիմանայ հետ զուարթադէմ պատըշգամ մտնելով։

— Ահ, ահռչասիկ ժամանակին եկաք, ըսաւ Լէյտի Գլարի ձեռներն Շահրիմանայ և Վաղինակայ կարկառելով. որոնք ակնածանօք համբուրեցին։

— Ամուսնոյս Եդուարդին կողմէ եկայ աղաչելու որ Բաթնայի մէջ ի պատիւ Պահարի Իշխանին տրուելիք հանդէսները ձեր ներկայութեամբը պատուել բարեհաճիք. աւելորդ է ըսել որ ոևէ առարկութիւն չը պիտի ընդունիմք։

— Այդ հանդէսները ե՞րբ տեղի պիտի ունենան տիկին, հարցուց Շահրիման.

— Երեք օրէն. այսօր չորեքշաբթի է, վաղն առաւօտեան չոգեկառքով պիտի մեկնինք։

— Ի՞նչպէս տիկին, ձիաւոր չո՞ւտ։

— Հանդէսը կիրակի օրը պիտի ըսկըսի, ուստի գոնէ երկու օր առաջ պէտք է անդ գտնուիլ։

— Ուրեմն մենք ալ շաբաթ օրուան կառախումբով կուգանք ձեզ կը միանանք։

— Ըսել է ընդունուած է. օն, Սիւզան, համբուրէ տիկիններն և մեկնինք։

(Շարունակելի)

ռուշ վէ տահա զիեատէ իրատ վիրիր էմվալը զայրի մէնգուլէ հագդընտա թէքէվվիւն իտէն տավալարա, ճիւնհա նէվինատէն օլան ճէրատիմի, գապլի իսթինաֆ օլարագ ռուեէթ իտէրլէր։

Ագչէճէ մրգտարը զայրի մուայէէն օլան իտտիալար իւղերինէ թէրքէթիւպ իտէն հիւքմիէրլէ, վաղիգէ վէ միւռուրի դէման հագդընտաքի գարարլար, վէ պիր տէ գապլի իսթինաֆ տավալար հագդընտա հիւքմիւն լուհուգունատան (սուտուրինատէն) էվվել վիրիւէն գարարը գարինէլէր (3) գապլի իսթինաֆ տարը։

Ս. — Գազա մահքէմէլէրի գա՞չ զաթատան միւրէքքէպ տիր։

Ճ. — Պիր ըէեիս իլէ իքի ազատան, եանի իւչ քիշիտէն միւրէքքէպ տիր։

Ս. — Մահքէմէնին իշի թէքէսիւր (չօղալմագ) իթմէսի հասէպի իլէ, պու իւչ զաթ այրը այրը տավա ռուեէթ իտէպիլիրլէ՞մի։

Ճ. — Իտէմէզլէր. հաթթա, պիր քիշի նօգսան օլտուղու հալտէ պիր տավատա հիւքմ իթնէլէր, թէմեիզէն նագզ օլունուր։

Շու գատար վար քի, իյճապը մահէլլիեէ կէօրէ, գազա մահքէմէլէրի, իքի եա տահա զիեատէ տաեիրէեէ թաղսիմ օլունապիլիր, ֆագաթ, պունլարը՝ պիրի պիր ըէեիսի էվվել վէ իքի ազատան, վէ տիկէրլերի պիրը ըէեիսի սանի իլէ իքիշեր ազատան թէրէքքիւպ իթմէք, ահքեամը գանունիեէ իգթիզամընատան տրը։

Ս. — Պու հալտէ, իշլերի նա՞սըլ թագսիմ իտէրլէր։

Ճ. — Պունլարատան, հուգուգ տաեիրէսի հուգուգ տավալարընա, ճէզա տաեիրէսի գապահաթ, վէ ճիւնհա տավալարըյլա ճինաեաթըն թահգրգաթը էվվէլիեէսինէ պագարլար։

Ս. — Մահքէմէնին ըէեիսի հաղը պուլունմազա, ազատան հանչ կիսի վէքեալէթ իտէր։

Ճ. — Էն գըտէմիրի վէքեալէթ իտէր։

Ս. — Ազատան պիրինին ըէեիսէ վէքեալէթինատ եա ղըեապընտաքի՞ վէքեալէթ իտէր։

Ճ. — Մահքէմէնին ազա միւլազիմի պուլունտուղու սուրէթատ օ, վէ պուլունմատըղը հալտէ պաշքեաթիպի վեքեալէթ իտէր։

Ս. — Իսթինաֆ մահքէմէլէրինէ՞ ըէլէրատ պուլունուր։

Ճ. — Վէրատէթլէրատ պուլունուր։

Ս. — Իսթինաֆ մահքէմէսիատ, պիտատէթ մահքէմէլէր կիպի տաեիրէլէրեէ թագսիմ օլունապիլի՞ր մի։

Ճ. — Էվվէթ, իյճապը թագտիրինատ հուգուգ վէ ճէզա նամը իլէ իքի տաեիրէեէ թագսիմ օլունարագ, հուգուգ տաեիրէսի մէվատը հուգուգիեէեէ, վէ ճէզա տաեիրէսի մէվատը ճէզաիեէեէ միւթէալլիգ տավալարը ռուեէթ իտէր։ Տէրսատատէթատ իսթինաֆը թիճարէթ տախի վար տրը։

Ս. — Իսթինաֆ մահքէմէսի գա՞չ զաթատան միւրէքքէպ տիր։

Ճ. — Պիր ըէեիս իլէ տէօրթ ազատան միւրէքքէպ տիր։

Ս. — Թէմեիզ մահքէմէսի ն՞երէրէլէրատ պուլունուր։

Ճ. — Եալընըզ Տէրսատատէթատ պուլունուր,

Ս. — Թէմեիզ մահքէմէսի գա՞չ տաեիրէեէ միւնգասէմ տիր։

Ճ. — Թէմեիզ մահքէմէսի, հուգուգ վէ ճէզա նամըյլա իքի տաեիրէեէ միւնգասէմ իքէն, մուախխարէն պիր տէ իսթիտա տաեիրէսի թէչքիլ իտիլահիկինատէն, իւչ տաեիրէեէ միւնգասէմ տիր։

Ս. — Հաքիմի նա՞սըլ թարիֆ իտէպիլիրսինիզ։

Ճ. — Ահքեամը մէչրուասընա թէվֆիգան, էճրաեի մուհաքէմէ վէ հիւքմէ թարաֆը Սուլթանիտէն մէէմուր օլան զաթ տրը։

Ս. — Հաքիմին էվսաֆը նէ՞տիր։

Ճ. — Հաքիմ, ֆէհիմ, միւսթագրիմ, էմին, մէքին, մէթին օլմագ տրը։

(Տեվամ)

(3) Գարարը գարինէ, տավանընռույեէթինի թէսհիլ, վէ նէթիճէյի հիւքմիւնիւ իտատ իլէ պէրապէր, իշպու հիւքմիւն նէ օլաճաղընը հէման իհսան իթտիրէն (հիսս իթտիրէն) պիր թէտպիրի միւպէյեին գարար տրը։ Մէսէլա պիր քիմսէնին լիւզումու թահլիվիլ (նէմին իթմէսի) հագգընտա վիրիլէն գարար տրը քի, օլ քիմսէ նէմին իթմէք իսէ, ալէյհինէ հիւքմ օլունաճաղը ճիհէթլէ, պու գարար, պատէհու վիրիլէճէք հիւքմիւ իհսան իթտիրիր։

ԹԷՔՐԱՐ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

(6550 ԹՎԷՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱԾ ՊԱՏՄ.)

Մէզքիւր գօմիսիօնուն օլ վազըթնէ նեաբտըղընը կէրչի պիլմէքտէ տէ կելիր. լաքին, կէչէնատ «Արեւելք»ին շաբաթ կիւնլերի չըգարըյան նիւսխէլէրինատէն պիրինին իլավէսինատ տերճ օլունան պիր պէնատտէ, աղալարատան պիրի օլան միւթէվէֆֆա Խաչատուր էֆէնտի Միսակեանընը պէեան իթտիկի ֆիքիր օգունմուշ տուր, չէօյլէքի, միւթէվէֆֆայի միւմանիէյհ, զաթէն քէնտիսի, եիրմի պէշ սէնէֆատէն զիեատէ Փարիստէ գալարագ, մէզքիւր մէսէլէճէ մաալիւմաթը քէսիրէսի պուլունուղունատան, պէեանը էֆքեար իլլէտիկինատ, «պիզիմ մէզքիւր վասիյէթատէ հագգընը եոգ տուր» տիմէեիպ, անճագ, «կէրչի բարալարը ալմաեա հագդէմըզ վար տրը տիեէմէզ էսէմ տէ, չու գատարը պիլիրիմ քի, պիզիմ տախի չօճուգլարըմըզը վիրմէկէ հագդէմըզ վար տրը» տէմիշ տիր։

Միսակեան էֆէնտինին պուֆիքրինին էհէմմիյէթի, կէրչի է. սասը մատանէճէ պիր պիւրհան սաերլամազ իսէ տէ, պիւթիւն պիւթիւն իւմիտի դաթ իմմիշ օլանլար, վէ գաթի իւմիտ իթտիրմէք իսթէեէնլէր իչին, պիր մահճուպիյէթի մուճիպ օլսա մաեիզ տիր։

Փաթրիգխանէ վէ մէզբիւր գօմիսիօն պիր իճրաեա պաշլամաերպ եալընըզ լագըրտը իլէ վագըթ կէչիրմէքտէ իքէն, Մխիթարեանլարը՝, Փարիստէքի մէքթէպի սաթմագ նիյէթինատ օլտուղլարը. ինչիտիկինատէն, պաղըլարատան, սէքէսթրօ իտէրէք. մէզքիւր պինանը սաթըրմասընը մէն իթմէքլիք թարիգինի աիւշինատիքէրինի իշիթմիշիզ տիր. լաքին, էօյլէ պիր թէշէպպիւսէ չըգըշըտըղը ինչիտիլմէմիշ տիր։

Մէզքիւր մէքթէպի հաճզ (սէքէսթրօ) իթմէքլիք ֆիքրի պիր իքի սէնէ տէվամ իթտիկինատէն, վէ 1876 սէնէսի նիհայէթինատ պիր քէյֆիսիզլիկինէ պագատրմագ նիյեէթիյլէ, էջմիածինատէն Փարիսէ կիթմիշ օլան միւթէվէֆֆա Վահան վարդապետ Բաստամեան մէզքիւր նիհէթէ վագըֆ օլարագ, զայրէթի միլիյեէսինատէն նաչի թահրիք օլունատուղունատան, մէզքիւր հաճզը հիւքիւմէթի Սէնի,յնէ վէ Ռուսիա հիւքիւմէթի թարաֆընատան իճրա իթտիրմէքլիք զայրէթիյլէ, կիզլիճէ, չէնատ տէֆա հոգելոյս Գէորգ Կաթողիկոսա եա՝ որ՝ ան պաշգա, պիզիմ Բաթրիպխանէնէ տախի չէնատ տէֆա եաղմըշ տրը։

Միւթէվէֆֆա Բաստամեան Վահան վարդապետին, պէշ գըթա մէքթուպպրընատան չըգարտըղըմըզ շու աթիտէքի պէշ բարչա մալիւմաթատան նասըլքի անլաշըլմագտա տրը, կէրչի նէթիճէսինին նէտտէ գարար գըլտըղը մալիւմ տէկիլ իսէտտ, էջմիածինատէն քէնտիսինէ ապ չօգ ճէվապ վիրիլմիշ տիր, հալ պուքի, Բաթրիգխանէմիզատէն ճէվապ ալմըշ օլմասընա տաեիր հիչ պիր իշար պուլունմագտա տէկիլ տիր։

Գէրչի, մէզքիւր մէքթէպի, եանի մէզքիւր ճէսիմ պինաեը հաճզ իթտիրմէքլիկէ գալէրչմագ, պիզճէ էսասը պիր շէյ օլմասընընատան, շաեանը թահսին տէկիլտիր. հալ պու քի, զայրէթի վէ հիսսիեաթը զիեատէսիյլէ շայեանը թահսին տիր։ Զէվալը ատէմ, եալընըզ 25-30 պին լիրանըն հաճզինի տիւշինմիշ տիր, վէ մէղլաղը մէզպուրիսէ, տէվեատ պիր գուլագ մագմընտա կիպի տիր, չինքի էօթէտէ, թախմինա պիր միլեոն լիրալըգտան զիեատէ պիր սերվէթ վար տրը, էկէր տավաեա գրեամ իտիլիր իսէ, թէքմիլի հագգընտա տավա աչըմալը տրը։

* * *

Արդ՝ չտապում եմ հաղորդել Ձեզ մի կարեւոր լուր։

Անչուշտ դուք կը մտաբերէք թէ ինչպէս մի ժամանակ Կ. Պոլսոյ ազգային թերթերը խնդիր արծարծեցին Մուրատեան ուսումնարանի մասին և ասում էին թէ հարկաւոր է այդ ուսումնարանի և նորա դրամների վարչութիւն հանել Վենետիկցւոց ձեռքից։ Վենետիկի միաբանութիւնը թէ այդ լուրերից երկիւղ կրելով և թէ դուցէ այլ խորհուրդներ ունենալով՝ մտադրել է որքան կարելի է փութով վաճառել Փարիզում եղած Մուրատեան վարժարանի տունը։ Այդ նպատակով միաբանութիւնը ուղարկել է այս տեղ մի վարդապետ լիազօր իրաւունքով և նա արդէն պաշտօնական ճարտարապետ հրաւիրելով դնահատել է տունը և աշխատումը շուտով վաճառել այն՝ տարածելով քաղաքիս մէջ յայտարարութիւններ։ Ես դնացի այդ վարդապետի մօտ բայց նորան չ'տեսայ, այլ տեսայ մի այլ վարդապետ որ շատ տարի կը նստի այս տեղ և կը պահպանէ տունը։ Այլ և այլ խօսակցութիւնից յետոյ՝ ես յայտնեցի ցաւակցութիւնս որ՝ հոյակապ տունը մնացել է ամայացած, իբրեւ անտպատ, իբրեւ մեռած մարմին առանց հոգու եւ կենդանութեան։ Նա շատ վշտացաւ, շատ վրդովուեցաւ իմ խօսքերից և սկսեց պաշտպանել իւրեանց միաբանութիւնը, գործունէութիւնը, ուղղութիւնը ևն ևն։

Ես կարծում եմ որ՝ դուցէ անտեղի չէր լինի, այլ նաեւ շատ յարմար և օգտակար, եթէ վեհափառը միջամուխ լինէր այս գործի մէջ և դադարեցնէր տան վաճառումն։ Այդ կարելի է անել այլ և այլ ճանապարհներով կամ Օսմանեան տէրութեան ձեռքով, կամ Ռուսի տէրութեան ձեռքով, կամ Ֆրանսայի տէրութեան ձեռքով։ Իմ կարծիքով վաճառելու միջոց չ'տալու համար կարելի էր այսպէս անել՝ Ռուսի տէրութեան ձեռքով մի գրութիւն հասցնել քաղաքիս Ռուսաց դեսպանին որ նա խնդրէ կամ առաջարկէ Փարիզի վարչութեան կամ արքունի նախարարութեան չթոյլ տալ վաճառել Մուրատեան վարժարանի տանը մինչեւ կ'լուծուի այս առարկայի մասին ազգի մէջ տեղի ունեցած տարաձայնութիւնը։

Նաեւ կարելի էր որ ինձ մեւնոյն ժամանակ պաշտօնապէս մի հրաման ուղարկուի Վեհ.ի կամ Սինոդի կողմից Ռուսաց կամ Օսմանեան դեսպանի հետ այս մասին բանաւոր խօսակցութիւն անելու համար։ Այս խնդրոյ մէջ կարելի է խառնել Անդղիայի տէրութիւնը, ըստ որում կոտակը գրուած է Հնդկաստանում։ Եւ առհասարակ ես կոտակին նայելով համոզուած եմ որ հեշտութեամբ կարելի է խլել տունը և իւր գումարը վերադարձի միաբանութեան ձեռքից եթէ վեհափառը իբրեւ ներկայացուցիչ ազգի և պաշտպան իրաւանց նորա վստահութեամբ և հետամտութեամբ միջամուխ կը լինի այս գործի մէջ։ Ցան վաճառման խնդիրը, որ յարուցել են Վենետիկցիք, ըստ իս խիստ յարմար առիթ է միջամտութեան, վասն զի կարելի է պնդել նոքա այդ կամեսում են անել փողերը վատնելու կամ ծածկելու դիտաւորութեամբ, և որովհետեւ այժմ նորա միաբանութեան մէջ կայ գժտութիւն նոր Աբբա ընտրելու պատճառով, հաւանական է որ՝ նոցա մէջ անդամ գանենք կուսակիցներ ևն։

Վերոյիշեալ խորհրդածութիւնքս բաւական են որ՝ դուք ըմբռնէք աւելի ընդարձակ կերպով խնդրոյ, որ այժմս յարուցանում եմ, ղօրութիւնը և կարեւորութիւնը։

20 դեկ. 1876, Ի Փարիզ

«Մուրատեան ուսումնարանի խնդրոյ մասին շատ դոհ եմ և ուրախ որ կարծիքս անտեղի չէ համարուել, Կ. Պոլսոյ Պատրիարքից մինչ ցարդ ոչինչ կարգադրութիւն չեմ ստացած, եթէ կ'ստանամ Ի հարկէ Ձեզ կ'հաղորդեմ։

27 փետ. 1877, Ի Փարիզ

«Ձեր նամակի վրայ հիմնուելով՝ ես մի նամակ ուղարկեցի Կ. Պոլսոյ Պատրիարքին, Մուրատեան ուսումնարանի դրութեան մասին, բայց դեռ պատասխան չունիմ։

17 ապրիլ, 1877, Ի Փարիզ

«Մինչդեռ ես իբրեւ դաղտնիք կպահեի ուսումնարանի (Մուրատեան) մասին իմ կողմից շարժած խնդիրը, որպէս զի տեղւոյս կաթոլիկ վարդապետք աւելի չմուխթացնեն տան վաճառումն, և ահա յանկարծ, Գաբրիէլ սրբազանը, թերեւս ձեզանից լուր ստանալով, երկու հեռագիր և մի նամակ շտապ տագնապ կ'հասուցանէ տեղւոյս Սարգիս վ. Թէոդորեանին, այն եւս ընդ ձեռն այլ մարդու։ Նա կ'հաղորդէ իւր ընկերակցին թէ ինքն ի Թիֆլիզ իբր երկու և երեք անդամ խորհուրդներ կամ ժողովներ կազմած է տեղւոյն բազմաթիւ պատուաւոր անձինքներին և առաջարկած է նոցա քննել Մուրատեան ուսումնարանը ազգային սեփականութիւն լինելու խնդիրը։

Ի հետեւումն սորա ժողովրդականք խնդրել են ինքնէնք միջնորդել առ Վեհափառը այս մասին, վասնորոյ մտադիր լինելով գնալ Էջմիածին՝ անպատճառ կ'հրաւիրեն նորա ուշադրութիւնը դարձին վրայ։ Եթէ յիրաւի է ժողովրդական դումարումն սա խնդրոյ մասին՝

ՀԱՅՏՈՒՏԼԱՐ

ՍԷՐԿԷՐՏԷՍԻ

ՄԷ-ԷԼԷՖԷ ԲՕՆՍՕՆ ՏԻՒ ԹԷՐԱՑ

ՄԷՐԱՊՕ ՄԱՎՈՒՆԱՍԸ

1.

ըէտտ իթմէեիպ, տէրհալ կիեէինիպ աշաղը ինմիշ տիր։

«Բէնիթանս Ֆուար» նամչու էշգըեա իքի տէֆատանէհրատէն կէչմիշլէր տիր։ Մավունաճը հալընըզ օլարագ չտալը տիկէր սահիլինէ կէլտիքտէ բէնչէրէսինտէ օթուրուպ ուզագտան շիմալ ուֆուգունու սէյր ու թէմաշա իթմէքտէ իտի, պիր սաաթ սօնրա պիր նուր էթրաֆա միւնթէշիր օլտուղունու կէօրմիւշ, վէ սիլահ սէսլէրի իշիթմիշ տիր, բիւզկեարտան քէնտի թարաֆընա գարըշըգ պաղըրըշլար, լանէթ օգուեուշլար, վէ պիր միւտարէպէ շէմաթա վէ վէլվէլէսի աքսէնտաղ օլմագտա իտի։ Մէրգում քէմալի տիգգաթ վէ թէֆէքքիւրլէ գուլագ վիրիպ իշին ագըպէթինէ պէքլէմէքտէ իտի։

Շաֆագ սէօքմէզտէն հայտուտլար ավտէթ իթմիշլէր տիր։ Ժան Պարթալէյ անլէրի թէքրար սօլ ճիհէթ սահիլինէ կէչիրիպ, մուախխէրէն գուլիպէսինէ կիտէրէք եաթմիշ, վէ պու փագատան հիչ քիմսէնի խապէրատար իթմէմիշտիր։

Մամաֆիհ իւչ կիւն սօնրա թէլէկրաֆլարը կէթիրմէքտէ օլան Ալբ տաղլարընը բոսթասը վիւրուտ իթտիքտէ, բոսթա մէէմուրու մավունաճընը պիր չօգ տէֆալար չաղըրարգատան սօնրա ճէվապ ալմատաղընատա, գարուեու գըրարագ իշէրու կիրմէկէ մէճպուր օլուպ, պիչարէ մավունաճընընը, գուլիպէսինին եէր գաթընատա գանլար իշինտէ միւլէմմա օլարագ մագթուլ օլտուղու հալտէ նաչը սերիլմիշ օլտուղունու կէօրմիւշ տիր։

Հայտուտլարա գուրպան կիտէնլէր պիլախսէրէ անլէրատէն ախշը ինթիդամ իթմիշլէր տիր։

Ժան Պարթալէյ Դատարաշլը օլմագտա իտի։ մէրգում քէմալի տիգգաթ վէ թէֆէքքիւրլէ գուլագ վիրիպ իշին ագըպէթինէ պէքլէմէքտէ իտի։

Շաֆագ սէօքմէզտէն հայտուտլար ավտէթ իթմիշլէր տիր։ Ժան Պարթալէյ անլէրի թէքրար սօլ ճիհէթ սահիլինէ կէչիրիպ, մուախխէրէն գուլիպէսինէ կիտէրէք եաթմիշ, վէ պու փագատան հիչ քիմսէնի խապէրատար իթմէմիշտիր։

Մամաֆիհ իւչ կիւն սօնրա թէլէկրաֆլարը կէթիրմէքտէ օլան Ալբ տաղլարընը բոսթասը վիւրուտ իթտիքտէ, բոսթա մէէմուրու մավունաճընը պիր չօգ տէֆալար չաղըրարգատան սօնրա ճէվապ ալմատաղընատա, գարուեու գըրարագ իշէրու կիրմէկէ մէճպուր օլուպ, պիչարէ մավունաճընընը, գուլիպէսինին եէր գաթընատա գանլար իշինտէ միւլէմմա օլարագ մագթուլ օլտուղու հալտէ նաչը սերիլմիշ օլտուղունու կէօրմիւշ տիր։

Հայտուտլարա գուրպան կիտէնլէր պիլախսէրէ անլէրատէն ախշը ինթիդամ իթմիշլէր տիր։

Ժան Պարթալէյ Դատարաշլը օ

ՄԱՆԶՈՒՄԻ ԷՖՔԵՍ

ռուշ վէ տահա զիեատէ իրատ վիրիր էմվալը զայրի մէնգուլէ հագդընտա թէքէվվիւն իտէն տավալարա, ճիւնհա նէվինատէն օլան ճէրատիմի, գապլի իսթինաֆ օլարագ ռուեէթ իտէրլէր։

Ագչէճէ մրգտարը զայրի մուայէէն օլան իտտիալար իւղերինէ թէրքէթիւպ իտէն հիւքմիէրլէ, վաղիգէ վէ միւռուրի դէման հագդընտաքի գարարլար, վէ պիր տէ գապլի իսթինաֆ տավալար հագդընտա հիւքմիւն լուհուգունատան (սուտուրինատէն) էվվել վիրիւէն գարարը գարինէլէր (3) գապլի իսթինաֆ տարը։

Ս. — Գազա մահքէմէլէրի գա՞չ զաթատան միւրէքքէպ տիր։

Ճ. — Պիր ըէեիս իլէ իքի ազատան, եանի իւչ քիշիտէն միւրէքքէպ տիր։

Ս. — Մահքէմէնին իշի թէքէսիւր (չօղալմագ) իթմէսի հասէպի իլէ, պու իւչ զաթ այրը այրը տավա ռուեէթ իտէպիլիրլէ՞մի։

Ճ. — Իտէմէզլէր. հաթթա, պիր քիշի նօգսան օլտուղու հալտէ պիր տավատա հիւքմ իթնէլէր, թէմեիզէն նագզ օլունուր։

Շու գատար վար քի, իյճապը մահէլլիեէ կէօրէ, գազա մահքէմէլէրի, իքի եա տահա զիեատէ տաեիրէեէ թաղսիմ օլունապիլիր, ֆագաթ, պունլարը՝ պիրի պիր ըէեիսի էվվել վէ իքի ազատան, վէ տիկէրլերի պիրը ըէեիսի սանի իլէ իքիշեր ազատան թէրքէքքիւպ իթմէք, ահքեամը գանունիեէ իգթիզամընատան տրը։

Ս. — Պու հալտէ, իշլերի նա՞սըլ թագսիմ իտէրլէր։

Ճ. — Պունլարատան, հուգուգ տաեիրէսի հուգուգ տավալարընա, ճէզա տաեիրէսի գապահաթ, վէ ճիւնհա տավալարըյլա ճինաեաթըն թահգրգաթը էվվէլիեէսինէ պագարլար։

Ս. — Մահքէմէնին ըէեիսի հաղը պուլունմազա, ազատան հանչ կիսի վէքեալէթ իտէր։

Ճ. — Էն գըտէմիրի վէքեալէթ իտէր։

Ս. — Ազատան պիրինին ըէեիսէ վէքեալէթինատ եա ղըեապընտաքի՞ վէքեալէթ իտէր։

Ճ. — Մահքէմէնին ազա միւլազիմի պուլունտուղու սուրէթատ օ,

---

(3) Գարարը գարինէ, տավանընռույեէթինի թէսհիլ, վէ նէթիճէյի հիւքմիւնիւ իտատ իլէ պէրապէր, իշպու հիւքմիւն նէ օլաճաղընը հէման իհսան իթտիրէն (հիսս իթտիրէն) պիր թէտպիրի միւպէյեին գարար տրը։ Մէսէլա պիր քիմսէնին լիւզումու թահլիվիլ (նէմին իթմէսի) հագգընտա վիրիլէն գարար տրը քի, օլ քիմսէ նէմին իթմէք իսէ, ալէյհինէ հիւքմ օլունաճաղը ճիհէթլէ, պու գարար, պատէհու վիրիլէճէք հիւքմիւ իհսան իթտիրիր։

որչափ անտեղի արարմունք ըստ կարծեացս. եթէ ոչ—որչափ սըտուլթիւն և «մածուն ծախելու» ցանկութիւն. Հայր Սարգիսը, այս խեղճ ծերունին, որը որպէս կ'նշանմաքուի աւելի չէ համակրում իւր նախկին ընկերակցին, ապշած և հիացած մնացած է՝ յիշեալ երկու հեռագրի և նամակի վրայ, վասն զի, կասէ, գրեթէ տասը տարի է որ Գաբրիէլ սրբազանէն անգամ մի տող նամակ չէ ստացած. Նա ինձ ցուցուց թէ նամակը և թէ հեռագիրները, և ասաց թէ՝ բնաւ պատասխան տալու չէ. Թէև ծերունին մարդու բան ասած չպիտի լինի, ըստ սրում՝ ոստիկ վրը գովուած է ընդդէմ Մխիթարեան միաբանութեան, բայց այն մարդը (ումն Մանանեան) որոյ անուամբ ուղարկուած են եղել հեռագիրները, երեւի յայտնել է այդ սորան նորան, որովհետեւ մի Տաճկաստանցի լուսաւորչական երիտասարդ, որ կ'նստի վարձով ուսումնարանի սենեակներից մէկի մէջ և որ երբեմն կուգայ ինձմտ, ասաց ինձ թէ՝ կաթոլիկ վարդապետները իմացել են թէ այսպիսի ինչ հեռագիրներ եկած են և նեղ. և կը նշմարուի որ՝ յետ այնորիկ հաւատարմատար վարդապետը առաւել ևս կը ջանայ փութով վաճառել յիշեալ տունը. Տան կահ և կարասիքը և մինչև անգամ գրքերը, պատկերները և այլն, արդէն փոքր առ փոքր վաճառում են. Ուրեմն մի չնչին և ըստ կարծեացս անխոհեմ և անզգոյշ վարմունքով՝ փոխանակ յօնքը շինելու՝ գուցէ և աչքը հանուի. — Պատրիարքից դեռ լուր չունիմ. Բայց կարծում լաւ չէ որ գործը այսպէս դանդաղ է ընթանում. Տունը որ վաճառուի, յետոյ այլ ևս ինչ կարելի է անել. Համառօտ ճանապարհը է գրել Վեհ.ի կողմից փութապէս ի Պոլսոյ նախարարին որպէս զի նա հաղորդէ տեղւոյս Բուռ դեսպանին միջամուխ լինելու գործի մէջ և տալ խրատել վաճառմունքը, գէթ մինչև կը պարզուի խնդիրը. Տունը այժմ բաւական արդիւնք կը բերէ, ունի փոքրիկ եկեղեցի, որ կարելի կը լինէր դարձուցանել Լուսաւորչական ևս...

Ես իմ պարտքս կը կատարեմ այսուհետեւ դուք գիտէք.

5 Մայիս, 1877 ի Փարիզ

(Խէրեանը Եարը)

ՏԱԽԻԼԻԵԷ

Պիր էմրի սատարէթբէնահիեէ թէվֆիգէն, պունատան պէօյլէ իահթը թէվֆիֆէ արընաճադ էշղըեա վէ հայտուտարրն մուհաբէմէսի մէհաբիմի ատիլէ կէօրիւ լմէեիպ, տիվանը հարպլարտա լուսեէթ օ. ղունաճադտը.

«Մանիթէօր»

Մանասթիրտան «Գօրէսբօնտանտը լ'Էսթ» դաղէթասրնա եազըլտըղընա կէօրէ, Սէլանիք-Մանասթիր խաթթընա, էհէմմիյեէթի ադիմէսի օլան պազը գօլար բապթ ու իքմալ իտիլմէտիքճէ, կէրեք ասքէրի վէ կէրեք էգոնոմի նօգթայի նազարընճա մուհասսէնաթը քեափիեէսի օրմանաճադը միւլահազասրյ. Սէրֆիչէ միւթէսարրիֆը Մէհմէտ Ալի բաշա հազր. էհալիտէն ճէմ օլունաճադ նուգուտլէ մէզքիր գօլարը ինչա իթմէք թէքլիֆինտէ պուլունմուշ, վէ էհալի մաէլմէնունիեէ եիւզտէ 8 ֆաղլա վէրկի վիրմէկէ մուվաֆագաթ իթտիկի կիպի, միւհէնտիսլէր չու եիւզտէ 8ին մէսարիֆի ինչահէեի թէսվիեէեէ քեափի օլտուղունու պէեան իթմիշլէր տիր. Պու պապտէ միւթէսարրիֆ բաշա իլէ էհալի ադրասընտա պիր մաղպաթա իմզալանըպ խաքիբայի Շահանէեէ թագտիմ օլունմագ իւզրէ Տէրսաատէթէ կէօնտէրիլմիշ տիր. Ինչասը թասավվուր օլունան խաթթ Սէլանիք-Մանասթիր խաթթընը պիր սթասիօնու օլան Ժէրօվիչէվտան պաշլաեարագ, Օսմանլը վէ Եունան հուտուտունա հաքիմ նօգաթը միւհիմմ օլան էլասօնա վէ Կրէպէնաեը բապթ իտէեէք տիր. Մաքէտօնիանրն էն միւնգիթ օլան Սաբլինիեօլի Նոսլիճ վէ Կրէպէնա օվալարընն մահսուլաթը զըրահեէսի գօլայճա Սէլանիքէ նագլ օլունապիլէճէք տիր. Պու տէմիր եօլ Ադրնավուտլուղուն մէրքէզի իլէ Մաքէտոնիա արասընտաքի թիճարէթի թէսհիլ իտէճէք տիր.

Պանարբմա վէ Գէնեա խաթթը սահիպի իմթիեազը Մ. Նակէմմաքէրս, Գասապա տէմիր եօլու խաթթընը միւպահեա իթմէք իւզրէ, հիւքիւմէթի Սէնիեէեէ եէնի մէքլիֆլէր արզ իյլէմէքլէ, մերճիլինճէ թէտգիպ վէ միւզաքերէ իտիլմէքտէ պուլունմուշ տուր.

Ֆապրիքաթօր Գավաֆեան իզզ.ովսէվի էֆէնտինին ֆապրիգասընտա իքի այտան պէրու, Բուսիալը թիւճարը միւթէպէրանտէն Մ. Մանթաչէֆին 1200 թօնէլաթ օլուգ «Աեաչէֆ» նամ ճէսիմ պիր վաբօրու թամիր օլունարագ, ճիւմա էրթէսի կիւնիւ Պաթումա կիթմէք իւզրէ հարէքէթ իյլէմիշ տիր.

—Քէզալիք կէչէն ճիւմա էրթէսի կիւնիւ թիւճարը միւթէպէրանտէն «Ֆօսքօյօ Մանկօ» գումբանեասը իչին ինչա իտիլէն պիր բը մօրքէօր վաբօրու տէնիզ էնտիրիլմիշ տիր. Եէվմի մէզքիւրտէ միւսիւ Սթէֆանօվիչ վէ միւսիւ Ֆօսքօյօ Մանկօ վէ սայիր թիւճարլար օրատա հազրը պուլունմուշլար, վէ Գավաֆեան էֆէնտիեէ մէհմունիյէթի ադիմէ իպրաղ իյլէմիշլէր տիր.

«Թ. Հադիգաթ»ըն պէեանընա կէօրէ, եէմմէնտէ իխլալը ասայիշէ թասատտի իտէն պազը բուսէսայի գապայիլին (գապիլէ ըէյիսլէրի) հիւքիւմէթի Սէնիյեէ թարաֆընտան իթթիխազ պույրուլան թէտապիրի ճիտտիեէ վէ իգամաթը միւթէվալիեէ սէմէրէսի իլէ բէյտէրբէյ կէլիպ, հիւքիւմէթի Սէնիյեէնին զիյրի իտարէսինէ իլթիճա իտէրէք, արզը տէխալէթլէ թալէպի աֆվ ու մէրհամէթ իյլէմէքտէ իմիշլէր.

Մալաթեա տախիլինտէ վագը հարբայի Հիւմաեուն իտարէսի իլէ պազը գուրա էհալիսի արասընտա միւնազաուֆիհ օլան արազինին հանկի ճիհէթէ մէրպուլթ իտուկի պիթթահգիգ թէպէյեիւն իթտիրմէք իւզրէ, պա Իրատէյի Սէնիյեէ պիր մէէմուրու մախսուս թաեին վէ իգամ գելընմագ իւզրէ պուլունտուղունտան, իխթիլաֆաթը վագբանը թէտգիգաթը լաեըգա իլէ հագըգաթը զահիրէ չը. գարըլընճաեէ տէկին, արազիի մէզքիւրէեէ միւտախէլէ իթտիրիլմէմէսի հագգընտա էմրի մախսուս վիրիլմիշ տիր.

Էտիրնէ վիլաեէթինին տահա զիեատէ թէէմինի ասաեիշի զըմընտա եազըլմագտա օլան ժանտարմալարը ինթիխապընա նէզարէթ իթմէք իւզրէ, Զինճի օրտուեի Հիւմաեուն էրքեանընտան էտիպ բաշա հազրէթլէրինին պու քէրրէ Տէտէ Ադաճընա ադիմէթ իմտիկի իշիտիլմիշ «ԷՇԻՐ».

«Սթանպուլ»ուն իֆատէսինէ նէզարէն, կէչէնլերտէ Թարապլուսու Ղարպա վասրլ օլմուշ օլան իքի ինկիլիզ միւհէնտիսի, սահրաեի քէպիրտէն կէչմէք իւզրէ պիր չըմէնտրֆէր խաթթընն ինչասը ղըմնընտա քէշֆիեաթ իճրա իթմէքտէ իմիշլէր.

Խարբութ վալիսի Բաուֆ բաշա հազրէթլէրինին մահէլլի մէէմուրի՝էթլէրինէ միւվասէլէթլէրինէ տէկին, վալիի սապրգ Նասուհի պէյ հազր. իյֆաեի վազիֆէեէ տեվամ իյլէմէլէրի խուսուսու մէր ճիինտէն էմր օլունմուշ տուր.

Գատրքէօյ իլէ Ֆէնէր պաղչէսի ճիվարընտա շու արալըգ չիչէք խասթալըզը եինէ պաշ կէօսթերիպ, մահէլլի մէզքիւր սաքինլէրինատէն իքի մուհաճիր չօճուղու վէ պիր Բում չօճուղու իլէ Ֆրանսըզ մէքթէբէի թալէպէսինտէն պիրի մէզքիւր խասթալըզ տան վէֆաթ իտէրէք, պունլարրն աշըրըզ օլտուգլարը անլաշըլմըշ, վէ պէլէտիսէ թապիպի Ցօքթ. Մինէճեան էֆ. թարաֆընտան իյճապընն իճրասընա թէշէպպիւս օլունմուշ տուր.

ԹԷԼԵԳՐԱՖԱՅ

ՊՈՒԿԻԻՆՔԻ

Քիէֆ 20 հոկտ. — Պաղը ղաղէթալարընն պէեանընճա, տարիւլ ֆիւնուն թալէպէսինտէն պէր չօղու, էսպապը բօլեթիգիեէեէ մէպնի թահթը թէվգիֆէ ալընմըշ վէ տարիւլֆիւնուն գաբանմըշ տըր.

Պէրլին 20. — Բուսիատան վարիտ օլան մէքթուպլարա նէզարէն, Զարընն Պէրլինէ սէյեահաթը հոկտեմբեր նիհանէեթինէ տօղրու վսեգու պուլաճաղը անլաշըլըեօր իսէ տէ, Ցանիմարդատան կէլէն հավասլէր, իշպու զիեարէթին եադընտա վսեգուա կէլէճէկինի պէեան խրեօրլար.

Ռուան (Ֆրանսա) 20. — Պիր եօլճու թրէնի իլէ պիր էմթիա գաթարը եէքտիկէրինէ չարբըպ պիր չօգ բիչի դէտելէնմիշ վէ պիր գօնտիւքթէօր աղրընա մէճբուհ օլմուշ տուր. Իքի լոգոմոթիֆլէ միւթէատրտա վակօնլար գըրըլմըշտըր.

Գօբէնհակ 20. — «Ազանս Բիճաու» դաղէթասրնրն պէեանընճա, Զար վէ Զարէվնա վէ մախտումլարը, Ցանիմարդա դրալ վէ դրալիցասը, վէ բրէնսէս տը Կալ իլէ գրզլարը, հոկտ. 29 տա, «Էթուալ Բօլէր» նամ թէնէզգիհ վաբօրու իլէ Ցանձիկէ կիտէճէքլէր, վէ օրատան Բուս թրէնի իլէ վէ Վարշավիա թարիգի իլէ Լիվատիաճա միւթէվճհիհէն հարէքէթ իտէճէքլէր տիր.

Ցանիմարգա գրալ վէ գրալիցասընն օրատա պիր այ գատար իգամէթլէրի մէլհուզ տուր.

Լօնտրա 20. — Կազէթալարընն պէեանընճա իմբէրաթօր, կիեսմ կէլէճէք եազրն տախի Ինկիլթէրրաեա սէյեահաթ իտէճէք տիր.

ԹԻՒՃԱՐԻԵԷ

Ամիսն 6 սէրէթ Պալքէսիր իշիւեէնի օլարագ 108 ղ. վէ 18 սանտրգ Ամասիա վէ Հէրէք 93-95 ղ. թալէքօ սաթըլտը.

Իզմիրտէն ալտըղըմըզ մէքթուպտա 75 սէրէթ ամիսն սաթըլմըշ վիգիթալը 76, թալէքօ 64 ղ. գատար.

Պուղտայըր

Ազիմա (Ռուսիա)	
Կիրգա (Ռուսիա)	
Թայդան	
Իպրայիլ	
» 2 »	110-112
» 3 »	108-110
Իպրայիլ Նիւմէրօ 3	108-110
» » 4	112·
Եէրլէ էրմուը	
Ազիմա	
Կիրգա	108·110
Աբէ-	
Իպրայիլ	12½-13
Ռումէլի	11-11½
Եուլաֆ	8-8 25
Զավտար	19-20
Վարնա	
Պալչըգ	21-21½
Սամսուն	
Անատօլու չըմէնտ. պուղտայը	21-21½
Ռումէլի չըմէնտրֆէրի	
Զաղարա	26-26½
Ֆիլիպէ	
Պապա Էսկի	23-23½
Ուզուն քէօբրիւ	22-23
Բավլի քէօյ	23½-24
Զօրլու	
Լիւլէ Պուրկազ	
Սէրթ պուղտայ	25-25½
Ոն	
Ռուսիա Լինճի	118·120
Մըսըր պուղտայը	18-
Քէթէն թօհումու բարա	48-50
Գուշ օթու բարա	34

ՍԱՐԱՖԻՅԵԷ

ԴԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՎԸ

1891 Հոկտ. 9

Էհ. Ում. միւպէտտէլէ. սէրի Ֆ	
Տիւն ագշամ գափանը.	19 7
Պու սապահ աշըլտը...	19 8
Էն եիւքսէք Փիեաթ...	19 7½
Էն աշաղը Փիյաթ...	19 6½
Սէրի Ա.	
» Պէ	
» Սէ	
Թահվիլաթը Օսմանիյէէ..	71
Էն եիւքսէք Փիեաթ...	71 2
Էն աշաղը Փիեաթ...	70 45
Թասֆիյէէ.....	21
Շըմէնտրֆէր..... Քր.	62
Օպլիգասիոն Թրամ. Լ. 0	5 82½
Իսթիլանճ 8 կիւնէ.. »	175
» 1 » .. »	60

ԱԳՈՒՈՆԼԱՐ

Իսթանպոլ պանգասը. Ի. Լ.	5
Սօսիէթէ ժէնէրալ.. »	4 19
» Օթ. չանժ է վալէօր »	4 28
Գրէտի ժէնէրալ օթօմ. Լ. 0.	8 4
Թրամվայ..... »	5 82½
Ըէժի.....	14 25

ԵՕՒՆԱՆ ՖՕՆՏՕԼԱՐԸ

Իսթիգրազ 5%..... Քր.	395
» 4%..... »	
Պանգ Նասիօնալ..... »	
Լօրիօմ..... »	126

ԱԳՃԷ ՖԻՆԱՆՍԼԱՐԸ

Օսմ. միր. 100 ղ. տան Ղ. Փ.	
Սիմ մէյիտիյէէ.....	107 15
Մէթալիք.....	99 20
Պէշիք.....	101 20
Ալթընըզ.....	102
Ինկիլիզ լիրասը.....	110
Ֆրանսըզ »	87 10
Ֆօլ.....	89 30
Գարպօն գաեիմէսի.....	8 68
Գօնսօլիտ ըէբօրու.....	30
Օսմանիյէէ » .. Ռէբօր	
Շըմէնտրֆէր » ... Տէբօր	

ԳԱՄՊԻՈ

Լօնտրա.....	108 ⅞
Փարիս.....	23 27½
Ֆրանգ.....	
Ֆիօրին.....	10 70
Մարգ	18 50

գատար հազ իթմէգսէնիզ տախի. իսթինաֆ միւտտայիի ուժումիսինին խանէսի բէնչէրէլէրի ալթընտան կէչէճէքսինիզ, զիրա արապա աթընըզ կիպի պէօեիւք եօլտան տէօնէմէզ.

— Պիր տէֆա կէչմէքլէ պիր չէյ չըզմագ - ճէվապ վիրտի կէնճ ատէմ, զիրա շու իսթինաֆ միւտտայիի ուժումիսի քելիմէսինի իշիտիր իշիթմէզ, կէօզլերինտէ պիր չէօյլի պուղղ ու ատավէթ միւշահէտ օլունմագտա իտի.

Բօսթա արապասը տիկէր սահիլ կէչիպ, Սիմոն Պարթալէյ մավունասընը պիր մանօվրա իլէ չէվիրտիկի սըրատա թօղա թօրբաղա ղարըշմըշ պէօեիւք ճատտէնին ատրապա թէքերլէրլերի իլղէրինէ կէօզ կէզտիրէրէք քէնտի քէնտինէ տիեօր իտի.

— Միւսիւ լը Պարոն Հանրի տը վէնասգ նէ՞րեեէ կիտիեօր, անը բօսթա արապասընտա կէօրմէք բէք տէ թաալի պիր չէյ տէկիլ տիր, մատաֆիհ Բէնէրոն Նոսուլարը տա վագթը կէչմիշ տիր.

Սիմոն Պարթալէյ պէօյլէճէ տիւշ չիւնէրբէք գուլիպէսինէ ավտէթ իթտի.

2.

Պիր գաչ կիւն ճէրէեան իթտի. Սիմոն Պասթալէյ մավունա իլէ գարշըեա կէչմէք իւզրէ, հէր այ Ալբ տաղլարընտան բօսթա արապասը ինտիքտէ, իշէրիսինէ կէօզ կէզտիրէրէք, թահարրիեաթտա պուլունուբ իտի. մէրգումմ տայիմա Մ. լը Պարոն Հանրի տը Վէնասգը կէօրմէք իւմիտինտէ իտի, լաքին կէնճ ասըլզատէ ասլա եօլճուլար միեանընտա պուլունմամագտա իտի.

Շու ուղուն միւտտէթ տէվամ իտէն դայպուպէթ պիր տերէճէնէ գատար մավունաճրեը մէրագա տիւշիւրմէքտէ իտի, զիրա Պարոնուն կէչմէսինտէն պիր կիւն սօնրա էն դարիպ չաեիալար տէվերան իթմէկէ պաշլամըշ իտի.

Եէվմի մէզքիւրտէ Միրապօնուն աշաղըքի ճիհէթինտէ էքս չէհրի մէրքէզ բօլիս գօմիսէրի իլէ ժանդարմա եիւզպաշը կէզինմէքտէ վէ դաեէթ մէշղուլ կէօրիւնմէքտէ իտիլէր.

Սիմոն պիր չէյ տիմէմէքլէ պէրա պէր գաչընը չամմագտա, վէ ատչէրի արասընտան շու քէլիմէլէրի աէօյլէմէքտէ իտի.

— Բէնէրոն Նոսուլ նամ հայտուտարտը հազ ղընտա իհթիմալ տը եինէ պիր թահգիգաթի իճրա օլունուեօր.

Մավունաճընը թէֆէքքիւրաթ վէ տիւշունճէլէրինի իյզահ իթմէք իչին, պալէատէ հիքեաեէ իթտիկիմիզ վագտատան սէքիզ կիւն սօնրա, մէրգումմուն խանէսինտէ ճէրէեան իտէն ահվալէ վագընի օլմագ քիֆաեէթ իտէճէք տիր.

Կիճէ զիֆիր գարանլըգ վէ եաղմուրլու իտի.

Ֆրանսանրն ճէնուպ ճիհէթինտէ իւքեան վէ միւշահէտ իթմէքտիզին մէտոհ ու սէնա իտէն չայիրլէր, գըթալի մէզքիւրէեի սէմասը էպէտի մավի, հավասը սըճագ վէ կիւնէշի զիեաբաշ օլարագ թասվիր իթմէքտէ տիրլէր, լաքին պուպիր խաթա տըր. Եազընն չիտտէթլի սըճագլարընա գարշը պազէն գըշընն չիտտէթլի սօղուգլարը թասագուպ իտէր, եաղմուր թիրի կիպի ինճէ սըդ վէ պուղ կիպի սօղուդ օլարագ նիզուլ իտիպ բիւղկեար տախի չիտտէթլէ էսէր.

Ուզագտան կէօրիւլէն տաղլարընն թէբէսինտէ հոկտեմբերին նիհանէեթինտէն պէտ իլէ գարլար էքսիք օլմաեըպ, Ցիւրանսընն տիկէր թարաֆընտա զըշ էքսէրիեա չիտտէթլի սուրէթտէ իճրայի հիւքմ իտէր.

Իմտի եաղմուրլու պիր կիճէ իտի, հէմ տէ սէմաեը գուրշինի ըէնկ պուրլթլար գաբլամըշ օլաուղու հալտէ, նիզուլ իտէն եաղմուրլար գար թիրիսի գատար սօղուգ իտիլէր.

Թէքմիլ կիւն բիւզկեար չիտտէթլէ էսմէքտէ օլուպ, էնէն վէ չըգան իքի ումումի բօսթա արապալարը բէք չօգ կէճիքմիշ, վէ եօլլար չամուր պաթագ պիր հալէ իֆրաղ իտիլմիշ իտի.

Սիմոն եալընըզ իքէն գաբուսու չալընը.

Պիրի սօղագլարտա սաթմագ իւզրէ մալ կէզտիրէն վէ տիկէրի ճիվար քէօրլիւլերտէն իքի քիչի, արզ ատաշլըգ իմէրէք մավունաճընն խանէսինէ կէլիպ, գարշը թարաֆա կէչմէք թէքլիֆինտէ պուլունտուլար.

— Նէ՞ սէօյլէեօրսունուզ ատսթալար - տէտի Սիմոն - աճապա տէօրթսու (պիր սու տօգուզ բարա տըր) իչին չու չիտտէթլի սօղուգտա բահաթսըզ օլաճաղըմը մէկմուլ իտէ՞միսինիզ.

— Պիզ տէ - ճէվապ վիրտի քէօյլու, քի Գարատաշ քէօյիչնտէն օլուպ Սիմոն քէնտիսինի բէք ալէա թանը իտի - սէնտէն գարշը կէչմէք թալէպինտէ պուլունմաեաճաղըզ.

— Էյ օ հալտէ նէ՞ իսթէրսինիզ.

— Էվվել էմրտէ պիզի եաղմուրտան մուհաֆազա իթմէնիզի ըէճա իտէրիզ.

— Կէլինիզ եօլէ իսէ տօսթալար - տէտի Սիմոն.

(Տէվ-դ)